

ירמיהו כ"ז

1) רד"ק

(א) בראשית ממלכת - נבואה זו נאמרה לירמיהו בשנה ראשונה למלכות יהויקים ואמר לו האל כי כשימלוך צדקיהו אחר ממלכות יהויקים ויהויכין יעשה מוסרות ומטות וישלחם למלכים הנזכרים ביד מלאכים הבאים ירושלם אל צדקיהו ויצוה אותם אל המלכים אדוניהם שישלחו אותם אל צדקיהו ויאמרו להם כל הדברים הנזכרים בפרשה ויאמר להם ירמיהו גם כן ואל צדקיהו מלך יהודה דברתי ככל הדברים האלה כי נראה כי המלכים הנזכרים שלחו לצדקיהו שיסכים עמהם וימרדו כלם במלך בבל לפיכך צוה האל לירמיהו שיאמר למלאכים האלה אחר שיכלו דברי אדוניהם יאמר להם ואל צדקיהו מלך יהודה דברתי ככל הדברים האלה וכלכם תביאו צואריכם בעול מלך בבל ורז"ל אמרו כי כשהמליכו מלך בבל השליטו על המלכים האלה ומה שנאמר לו נבואה זו בראשית ממלכת יהויקים והנבואה אינה עדין עד י"א שנה כדי שידע יהויקים שעתיד למלוך נבוכדנצר שלא יבטח יהויקים במלך מצרים שהמליכו:

2) מלבי"ם

(ג) ביד מלאכים הבאים אל צדקיהו - מהכרח הכתוב לפי פשוטו מבואר, שאחרי מלך נבוכדנצר בשנת ד' ליהויקים. המליך גם את צדקיהו להיות שני למלך יהויקים ובזה יצויר שאז באו מלאכי גוי אל צדקיהו, שעסק ג"כ בעניני המלוכה וקראו לו מלך יהודה, והם רצו להתחבר עמו למרוד במלכות בבל וזה היה ביאת המלאכים, וצוה לירמיהו שיזהירם בל ימרדו:

3) מצודת ציון

(ב) מוסרות - רצועות שקושרין בו העול וכן ומוסרות ערוד (איוב לט):
ומוטות - מלשון מטה והם עצי העול:

4) מצודת דוד

(ג) ושלחתם וכו' - בימי יהויקים אמר לו כשימלוך צדקיהו ישלח המוסרות והמוטות אל המלכים האלה על ידי המלאכים הבאים אל צדקיהו:

5) מלבי"ם

(ה) אנכי עשיתי את הארץ - ויש לי קנין בין בגוף הארץ בין באדם ובבהמה אשר עליה, בכחי הגדול ובזרועי הנטויה - הבריאה היתה בכחי, וקיום הבריאה שגם היא כבריאה תמידית היא ע"י זרועי הנטויה תמיד לפעול ולעשות, ונתתיה לאשר ישר בעיני - שמנתי מלכים המתנשאים לכל לראש והם אדוני הארץ:

6) ילקוט שמעוני רמז ריא

תניא איך עשרה מלכים מלכות בכיפה, מלך הראשון זה הקב"ה שהוא מושל בעליונים ובתחתונים. מלך השני הוא נמרוד שמלך מסוף העולם ועד סופו שהיו כל הבריות יושבים במקום אחד (יד) יראים מן המבול ונמרוד היה מלך עליהם שנאמר ותהי ראשית ממלכתו בבל. במלך השלישי זה יוסף שמלך מסוף העולם ועד סופו שנאמר וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף והיו מביאין המס שלהם ומנחתם שארבעים שנה היה משנה למלך וארבעים שנה מלך מעצמו שנאמר ויקם מלך חדש על מצרים. המלך הרביעי הוא שלמה שנאמר ושלמה מושל בכל הממלכות והם מביאים איש מנחתו. המלך החמישי זה אחאב שמלך מסוף העולם ועד סופו שנאמר חי ה' אלהיך אם יש גוי וממלכה, והיו לפניו כל שרי אפרכיות של עולם מאתים ושלשים ושנים שנאמר ויפקוד את נערי שרי המדינות ויהיו מאתים ושלשים ושנים. המלך הששי זה נבוכדנצר, ולא עוד אלא שמשל אפילו על חיות השדה ועל עוף השמים ולא היו יכולים לפתוח את פיהם כי אם ברשותו שנאמר וגם חית השדה נתתי לו לעבדו.

7) דניאל ב'

(לח) וְכָל דֵּי דְאָרִיּוֹ \{דְרִיּוֹ\} בְּנֵי אֲנָשָׁא חַיּוֹת פְּרָא וְעוֹף שָׁמַיָא יִהְיֶה בִּידֵךְ וְהַשְׁלֵטְךָ בְּכָל־הוֹן אֲנָתָה \{אֲנָתָה\} הוא רֵאשָׁה דֵּי דְהֶבְא:

8) אברבנאל

וגם את חית השדה נתן לו לעובדו, ורמז באדם אשר יתן בידו ישראל ובני יהודה, ורמז בחית השדה שאר האומות כולם שנתנו בידו

9) מלבי"ם

(ו) ועתה אנכי נתתי - מנתי מלך אחד על כל הארצות. וגם את חית - שהיה משתמש בחיות רעות במלחמה כפילים ואריות שהיו משתמשים בהם במלחמות בימי קדם:

10) מכילתא בשלח יד,ה

הא למדת שכל אומה ואומה ששעבדה בהם בישראל שלטה מסוף העולם ועד סופו בשביל כבוד ישראל.

(11) אברבנאל

(יט) כי כה אמר וגזר הקב"ה שכל הכלים לא מזהב וכסף כי כבר לא היו בבית ה' אבל כלי הנחשת העמודים והים והמכונות ויתר הכלים הנותרים בירושלם (כ) שלא הוליד מלך בבל כאשר גלה את יהויכין ואת כל חורי יהודה שהם השרים והגדולים שבמלכות:

(12) כתובות קי:

ר' זירא הוה קמשתמיט מיניה דרב יהודה דבעא למיסק לארץ ישראל דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה שנאמר בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה' ורבי זירא הוה בכלי שרת כתיב

תוספות

בבלה יובאו ושמה יהיו - אע"ג דהאי קרא בגלות ראשון כתיב י"ל דבגלות שני נמי קפיד קרא:

(13) רמבם מלכים ה, יב

לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עכו"ם ואל ידור בחוצה לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל שכל היוצא לחוצה לארץ כאילו עובד ע"ז שנאמר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלהים אחרים ובפורעניות הוא אומר ואל אדמת ישראל לא יבאו כשם שאסור לצאת מהארץ לחוצה לארץ כך אסור לצאת מבבל לשאר הארצות שנאמר בבלה יובאו ושמה יהיו:

(14) מהרש"א כתובות

עובר בעשה שנאמר בבלה יובאו ושמה יהיו וגו'. ודאי למאי דמוקי ליה בכלי שרת ע"כ אינו לשון צווי דלאו בידם הוו אלא ירמיה מתנבא שכן יהיה אבל השתא דמשמע ליה דקאי אבני הגלות ליכא לפרושי שמתנבא שכן יהיה דא"כ אין הנבואה אמת דהא חזינן דכמה וכמה דסליקו מבבל לא"י אלא שהוא לשון צווי והנך דסליקו עוברים בעשה ודו"ק:

(15) עין איה נא. ברכות כד/ב

דאר"י כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה, שנאמר בבלה יובאו ושם יהיו עד יום פקדי אותם. יסוד תמימות העבודה והחסידות האמיתית הוא, שהשלימות הפרטית ותשוקתו אלי' לא תתפש מקום כלל לעומת חשקו בשלימות הכלל. ואיש כזה שקנה לו השלימות הזו ביושר שכלו וטבעו, הוא החסיד האמיתי ההולך בעצת השכל ולא ע"פ הרגש של אהבת עצמו. והנה רוממות המעלה הזאת היא נפלאה. מצאנוה באדון הנביאים, שאמרי "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". אמנם כל הצדיקים יעלו במעלה זו לפי ערכם, עד שיש שאם שלימות הכלל עקרית וחשובה לו מ"מ א"א שתהי' בטלה לגמרי אצלו חשק השלמתו הפרטית לערכה. והנה א"י ודאי מוסיפה שלימות, ו"העם היושב בה נשוא עון", ואוירה מחכים. אמנם ר"י שעליו אמר שמואל אין זה ילוד אשה, לא הי' שלימותו הפרטי נחשב בעיניו כלל נגד שלימות הכלל. ע"כ ראה בא"י רק מעיין ישועה להשלמת הכלל. ע"כ אמר שראוי שכל יחיד לא ירשה לעצמו להנות לאור שלימותה, כ"ז שלא הגיע הזמן שיוכל הכלל ליהנות ממנה. וע"ז צריך ודאי פקידה שמימית, ע"פ נס או ע"פ טבע. אבל איך שיהי' צריכות הסבות שיזדמנו באופן שיוכל הכלל להתנחל בא"י וליהנות מטובה הגשמי והרוחני, שקשורים זה בזה. והי' נראה לו, כי בכבוש כל יחיד את תשוקתו הפרטית, למען מצא השעה שתבא ישועה כללית, מזה תצמח ישועת הכלל מצד ההשגחה. כי התפילה וההשתפכות של כל הנפשות לפני ד' להשיבנו לארץ קדשינו, תהי' עי"ז קבועה רק לתכלית הכללית, ותקבל יותר, כי הוא הדבר התכליתי. גם אם יהי' רצון ד' שתהי' הפקידה טבעית, ודאי צריך לזה רצון הכלל החזק והשתדלותם ברחמי שמים, אחרי הזדמנות הסיבות הראויות, ואחרי תמכם אשורם בדרך ד', באופן שתהי' זכות התשובה מסייעתם. הנה כ"ז שלא יוכל כל יחיד להשפיע חשקו הרוחני וגעגועיו העזים לארץ אשר עיניו ולבינו שם, יתאגד יותר הכח הכללי, ותהי' סבה מוכנת לרבות תכנית כללי בזה. וכל דבר שיוכל לגרום איזה גרעון רחוק בחק הכלל, לפי מעלת חסידותו של ר"י לא היו עניני היחיד אפילו היותר שלמים ונעלים שוקלים אצלו מאומה. אמנם הדרכה כזאת אינה נאותה כ"א לשלם שכמותו. אבל כל צדיקי הדורות, שעם כל צדקתם מ"מ השלימות הפרטי תופס מקום אף שהוא במעלה עליונה, להיות דבק בד' וללכת בדרכיו ולהשכיל באמתו, אי אפשר כלל לעצור חשקם האמיץ להאור באור ד' ע"י נחלת ד', שתשיב נפשם הנהלאה בשביל חשבון רחוק. והם כיון שמעשיהם ג"כ למטרה רוממה ורצויה, כי היחיד הנעלה ממנו יבנה הכלל השלם, גם זאת היא דרך ד' והיא מדה לכל אדם שלם בדורותיו.